

Benchmarkrapport PO/VO boekjaar 2018

Inhoudsopgave

	pagina
1. Algemeen	1
2. Leeswijzer	2
3. Groepsindeling	3
4. Kengetallen	4
5. Balans	12
6. Resultatenrekening	13
7. Leerlingenaantallen	16

1. Algemeen

Voorwoord

Voor u ligt het rapport met de benchmarkresultaten over het boekjaar 2018. Het is nu het achtste jaar dat wij een vergelijkend onderzoek hebben uitgevoerd naar de financiële gegevens van onderwijsinstellingen binnen ons klantenbestand. Wij hopen dat dit rapport u inzicht geeft in belangrijke financiële ontwikkelingen in de onderwijssector (PO/VO).

Gebruik van landelijke data

Voor de uitvoering van het benchmarkonderzoek hebben wij in hoofdzaak gebruik gemaakt van de jaarrekeninggegevens. Daarnaast hebben wij gebruik gemaakt van landelijke gegevens (bekend t/m 2018), zoals deze worden gepubliceerd door DUO. Hierdoor kunnen wij de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot leerlingenaantallen en de personeelsformatie in onze analyses betrekken. Gebleken is dat de verwerking van individuele posten in de jaarrekening op zeer verschillende wijze wordt uitgevoerd, wat een goede individuele vergelijking in de weg staat. Desondanks zijn wij van mening dat de vergelijking op hoofdlijnen met de sectoren als geheel van toegevoegde waarde is.

Groepsindeling voor een betere vergelijkbaarheid

Naast de algemene benchmark PO/VO maken wij ook benchmarks specifiek voor PO en VO waarbij wij de vergelijking van onderwijsinstellingen binnen ons klantbestand maken met andere onderwijsinstellingen in de benchmark en de landelijke data. Om een goede vergelijking mogelijk te maken hebben wij de gegevens van de instellingen in die specifieke benchmarks gegroepeerd naar instellingen met een min of meer vergelijkbare omvang van de leerlingenpopulatie. Wij beseffen dat vergelijkbaarheid afhankelijk is van meerdere factoren, zoals schooltype(n) en vestigingslocatie(s). Het verder opdelen van instellingen in groepen op basis van dergelijke

De inhoud van het rapport

De eerste drie hoofdstukken geven een algemene toelichting op het uitgevoerde onderzoek. In het vierde hoofdstuk geven wij inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie aan de hand van de bekende kengetallen, zoals solvabiliteit, current-ratio, weerstandsvermogen en dergelijke. In het vijfde hoofdstuk staan wij stil bij een aantal balansposten. In het zesde hoofdstuk richten wij ons op de staat van baten en lasten. Ten slotte zijn in hoofdstuk 7 de (landelijke) ontwikkelingen van de leerlingaantallen toegelicht.

Uitschieters in de data

In 2016 is bestuur 82799 Aloysius Stichting failliet gegaan. Hierdoor kwam deze instelling naar voren in de landelijke data over 2016 met uitzonderlijk negatieve kengetallen. Dit geeft een verstorend beeld voor de gemiddelde waarden waarmee wij uw instelling vergelijken. Voor een goede vergelijkbaarheid hebben wij daarom de Aloysius Stichting uitgezonderd van de landelijke data.

2. Leeswijzer

In dit benchmarkrapport wordt gebruik gemaakt van tabellen en vergelijkingen. Onderstaand wordt aangegeven hoe deze zijn opgebouwd en wat met de benamingen/begrippen wordt bedoeld.

Totaal

De gegevens die gerubriceerd staan onder 'totaal' betreffen de gegevens die zijn ontleend aan alle instellingen binnen de benchmark.

Groep

De gegevens die gerubriceerd staan onder 'groep I', tot en met 'groep V' betreffen de gegevens van de instellingen conform de indeling naar de omvang van de leerlingenpopulatie.

Gemiddelde

In de vergelijkingen wordt het gemiddelde van de groep en alle instellingen vermeld.

Kwartielen

De uitkomsten zijn verdeeld in kwartielen. Dit betreft een statistische methode om de uitkomsten te groeperen in vier gelijke delen. De verdeling wordt aangeduid met minimum (de laagste waarde) het eerste kwartiel (op het 25e percentiel van de uitkomst), het tweede kwartiel (op het 50e percentiel van de uitkomst), het derde kwartiel (op het 75e percentiel van de uitkomst) en het maximum (de hoogste waarde).

Aantal leerlingen

Als maatstaf voor het aantal leerlingen gelden de peildata 1 oktober 2017 en 1 oktober 2018; het aantal leerlingen op deze data is vermenigvuldigd met respectievelijk 7/12 en 5/12. De verdeling 7/12 en 5/12 duidt op de verdeling van de schooljaren 2017/2018 en 2018/2019. Het leerlingenaantal op beide peildata is ontleend aan de database van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, zoals deze beschikbaar gesteld wordt door DUO.

Kleurgebruik grafieken en tabellen

In dit rapport zijn grafieken en tabellen opgenomen die een weergave vormen van alle instellingen binnen de benchmark. Het kleurgebruik bij de grafieken en tabellen dient als volgt te worden geïnterpreteerd:

- de blauwe kolom betreffen de gegevens met betrekking tot de instellingen in de benchmark;
- de zwarte kolom betreffen landelijke data.

3. Groepsindeling

Om de resultaten van de individuele instelling te vergelijken met andere instellingen die een vergelijkbaar leerlingaantal hebben, zijn alle instellingen uit de benchmark opgedeeld in vijf groepen.

Tabel 1: groepsindeling

Primair onderwijs	VRA benchmark			Landelijk		
	2017	2018	% verschil	2017	2018	% verschil
in aantal besturen						
Groep I: tot en met 250 leerlingen	100	100	0,0%	282	267	-5,3%
Groep II: 251 tot en met 750 leerlingen	63	65	3,2%	258	253	-1,9%
Groep III: 751 tot en met 1.500 leerlingen	30	37	23,3%	139	133	-4,3%
Groep IV: 1.501 tot en met 3.000 leerlingen	38	40	5,3%	187	187	0,0%
Groep V: meer dan 3.000 leerlingen	35	35	0,0%	159	157	-1,3%
Aantal instellingen binnen de benchmark	266	277	4,1%	1025	997	-2,7%
Aantal leerlingen	300.089	315.020	5,0%	1.515.758	1.508.886	-0,5%
Gemiddeld aantal leerlingen	1.128	1.137	0,8%	1.479	1.513	2,3%

— Het totaal aantal besturen en leerlingen (landelijk) zijn in 2018 gedaald. De daling van het aantal besturen is sterker dan van het aantal leerlingen wat betekent dat er een consolidatieslag heeft plaatsgevonden in het primair onderwijs.

— Het aantal besturen en leerlingen in de benchmark van VRA zijn gestegen ten opzichte van vorig jaar. Dit komt door de groei van het marktaandeel van VRA.

Voortgezet onderwijs

Voortgezet onderwijs	VRA benchmark			Landelijk		
	2017	2018	% verschil	2017	2018	% verschil
in aantal besturen						
Groep I: 1 tot en met 1.500 leerlingen	23	25	8,7%	118	117	-0,8%
Groep II: 1.501 tot en met 3.000 leerlingen	27	30	11,1%	119	118	-0,8%
Groep III: meer dan 3.000 leerlingen	14	19	35,7%	94	95	1,1%
Totaal aantal instellingen binnen de benchmark	64	74	15,6%	331	330	-0,3%
Aantal leerlingen	151.469	178.346	17,7%	992.074	974.882	-1,7%
Gemiddeld aantal leerlingen	2.367	2.410	1,8%	2.997	2.954	-1,4%

— Net als in het primair onderwijs neemt ook in het voortgezet onderwijs het aantal leerlingen af. De daling van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs is sterker dan bij Primair onderwijs: 1,7% tegenover 0,5% in het PO. De consolidatieslag in het VO is niet zo groot als in het PO.

— Het aantal besturen en leerlingen in de benchmark van VRA zijn gestegen ten opzichte van vorig jaar. Dit komt door de groei van het marktaandeel van VRA.

4. Kengetallen

Solvabiliteit 1

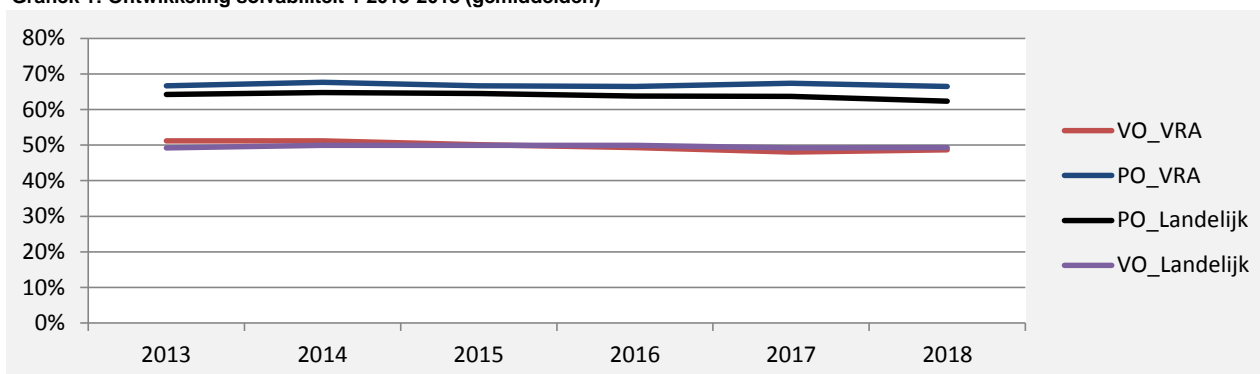
Het kengetal solvabiliteit 1 wordt berekend met de volgende formule:

$$\text{eigen vermogen} / \text{totaal vermogen}$$

Tabel 2: Ontwikkeling solvabiliteit 1 2013-2018 (gemiddelden)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk	PO_Landelijk (excl. privaat vermogen)	VO_Landelijk (excl. privaat vermogen)
2013	67%	51%	64%	49%	15%	<i>n.n.b.</i>	<i>n.n.b.</i>
2014	68%	51%	65%	50%	15%	54%	46%
2015	67%	50%	64%	50%	15%	54%	46%
2016	67%	49%	64%	50%	14%	54%	28%
2017	67%	48%	64%	49%	14%	54%	46%
2018	66%	49%	62%	49%	13%	53%	46%

Grafiek 1: Ontwikkeling solvabiliteit 1 2013-2018 (gemiddelden)

Toelichting

- Voor solvabiliteit 1 zijn door de Inspectie van het Onderwijs geen normen gesteld. Over het algemeen wordt een norm gehanteerd voor een ondergrens tussen 25% tot 40%.
- De solvabiliteitspercentages laten over het algemeen een stabiel patroon zien.
- Instellingen in het PO zijn gemiddeld rijker dan in het VO met een solvabiliteit 1 van 62% ten opzichte van 49%.

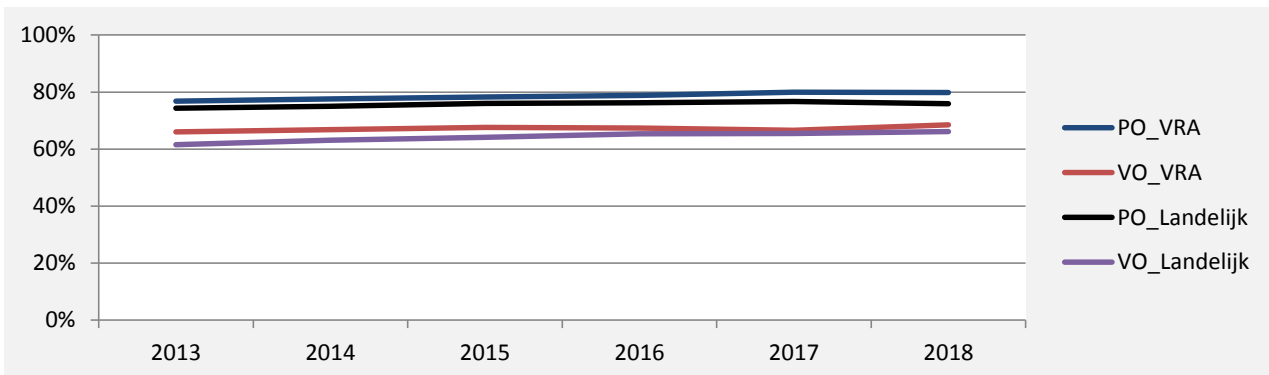
Solvabiliteit 2

Het kengetal solvabiliteit 2 wordt berekend met de volgende formule:
(eigen vermogen + voorzieningen) / totaal vermogen

Tabel 3: Ontwikkeling solvabiliteit 2 2013-2018 (gemiddelden)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	PO_Landelijk (excl. privaat vermogen)	VO_Landelijk (excl. privaat vermogen)
2013	77%	66%	74%	62%	<i>n.n.b.</i>	<i>n.n.b.</i>
2014	78%	67%	75%	63%	65%	59%
2015	78%	68%	76%	64%	66%	60%
2016	79%	67%	76%	65%	66%	44%
2017	80%	67%	77%	65%	67%	62%
2018	80%	68%	76%	66%	67%	63%

Grafiek 2: Ontwikkeling solvabiliteit 2 2013-2018 (gemiddelden)

Toelichting

- De inspectie hanteert voor solvabiliteit 2 een signaleringsgrens van 30% als minimumwaarde.
- Solvabiliteit 2 is de afgelopen jaren (2016-2018) over het algemeen gelijk gebleven. Ook hierbij valt op dat instellingen in het PO gemiddeld rijker zijn dan in het VO met een solvabiliteit 2 van 76% in het PO ten opzichte van 66% in het VO. Wanneer het privaat vermogen buiten beschouwing wordt gelaten is het verschil tussen PO en VO minder groot. Dit betekent dat in het PO meer privaat vermogen wordt aangehouden dan in het VO.

Rentabiliteit

Het kengetal rentabiliteit wordt berekend met de volgende formule:

$$\text{resultaat} / \text{totaal baten}$$

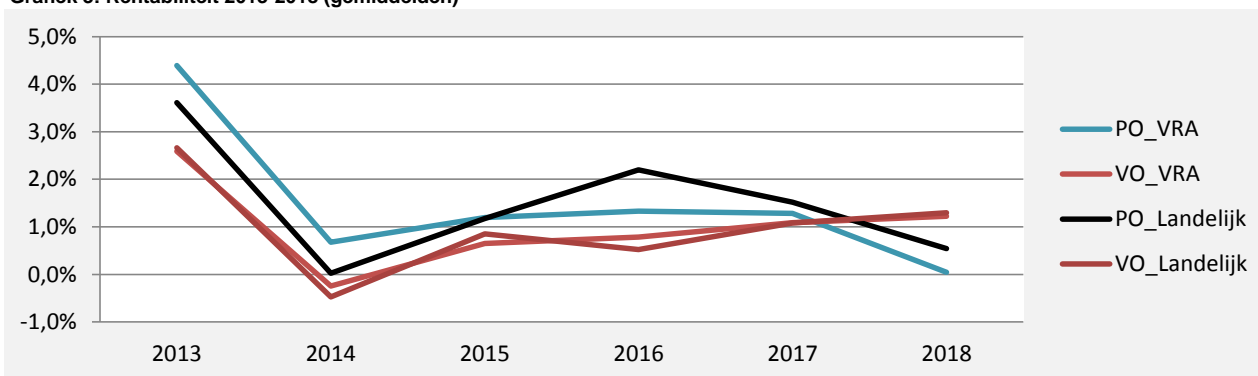
Tabel 4: Kwartaalresultaten 2018

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk
Minimum	-17,1%	-6,6%	-30,2%	-26,0%
1e kwartiel	-2,4%	-0,1%	-1,8%	-0,3%
2e kwartiel	0,2%	0,9%	0,3%	1,0%
3e kwartiel	2,5%	2,8%	2,7%	2,6%
Maximum	25,6%	17,7%	25,6%	41,1%

Tabel 5: Ontwikkeling rentabiliteit 2013-2018 (gemiddelden)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Verskil PO/VO landelijk
2013	4,4%	2,6%	3,6%	2,7%	1%
2014	0,7%	-0,2%	0,0%	-0,5%	0%
2015	1,2%	0,7%	1,2%	0,8%	0%
2016	1,3%	0,8%	2,2%	0,5%	2%
2017	1,3%	1,1%	1,5%	1,1%	0%
2018	0,0%	1,2%	0,5%	1,3%	-1%

Grafiek 3: Rentabiliteit 2013-2018 (gemiddelden)

Toelichting

- De inspectie hanteert in 2018 als signaleringsgrens een minimumwaarde van -10%.
- De rentabiliteit liet vanaf 2010 tot 2013 een opwaartse trend zien, dit beeld gold voor alle groepen. In 2014 is sprake van lagere rentabiliteitsratio's die vervolgens in 2015 en 2016 stabiliseren. In 2018 neemt de rentabiliteit verder af.
- Grotere instellingen hebben een lager langjarig rendement dan kleinere instellingen. Het rendement bij groep I bedraagt 0,5% bij groep V is dat -0,5% Omdat het de bedoeling is dat rijksbijdragen worden besteed aan het onderwijsproces heeft een langjarig rendement van iets boven de 0% in principe de voorkeur.
- De afnemende rentabiliteit in het PO lijkt te worden veroorzaakt doordat scholen in het primair onderwijs minder voorzichtig hebben begroot in 2018 en meer middelen hebben ingezet voor het onderwijs. Daarentegen stijgt de rentabiliteit in het VO.

Huisvestingsratio

Het kengetal huisvestingsratio wordt berekend met de volgende formule:
(huisvestingslasten + afschrijvingslasten gebouwen) / totale lasten

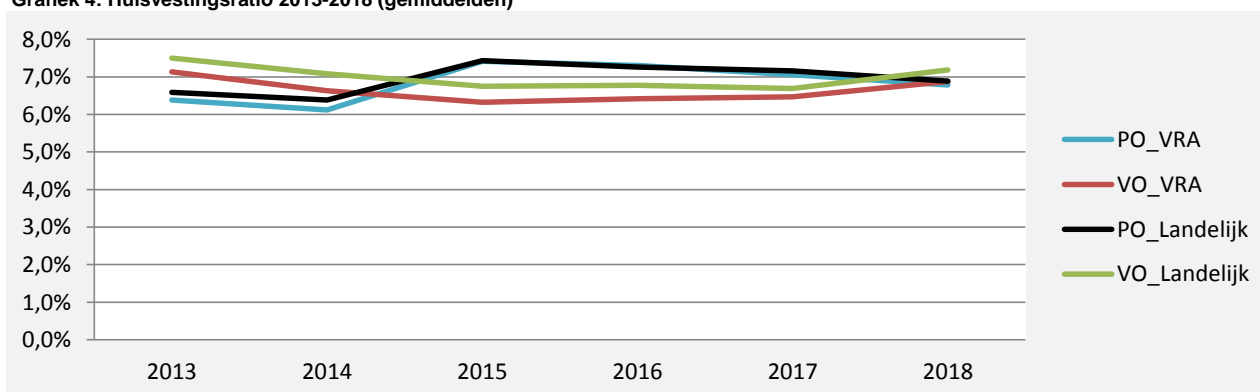
Tabel 6: Kwartielresultaten

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk
Minimum	-4,6%	3,0%	-24,8%	0,4%
1e kwartiel	5,5%	5,8%	5,7%	5,7%
2e kwartiel	6,7%	6,4%	6,9%	6,6%
3e kwartiel	8,0%	7,6%	8,1%	8,0%
Maximum	26,6%	14,9%	26,6%	49,3%

Tabel 7: Ontwikkeling huisvestingsratio 2013-2018 (gemiddelden)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk
2013	6,4%	7,1%	6,6%	7,5%
2014	6,1%	6,6%	6,4%	7,1%
2015	7,4%	6,3%	7,4%	6,7%
2016	7,3%	6,4%	7,3%	6,8%
2017	7,1%	6,5%	7,2%	6,7%
2018	6,8%	6,9%	6,9%	7,2%

Grafiek 4: Huisvestingsratio 2013-2018 (gemiddelden)

Toelichting

- De inspectie hanteert in 2018 als signaleringsgrens een maximum van 10%.
- In 2015 werd de doordecentralisatie van buitenonderhoud aan gebouwen in het PO een feit. Dit heeft geleid tot extra dotaties aan de voorziening groot onderhoud in 2015 en daardoor toenemende huisvestingskosten in de sector PO. In de jaren daarna is de huisvestingsratio in het PO en VO meer in balans.

Weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen wordt berekend met de volgende formule:
(*eigen vermogen / totaal baten*)

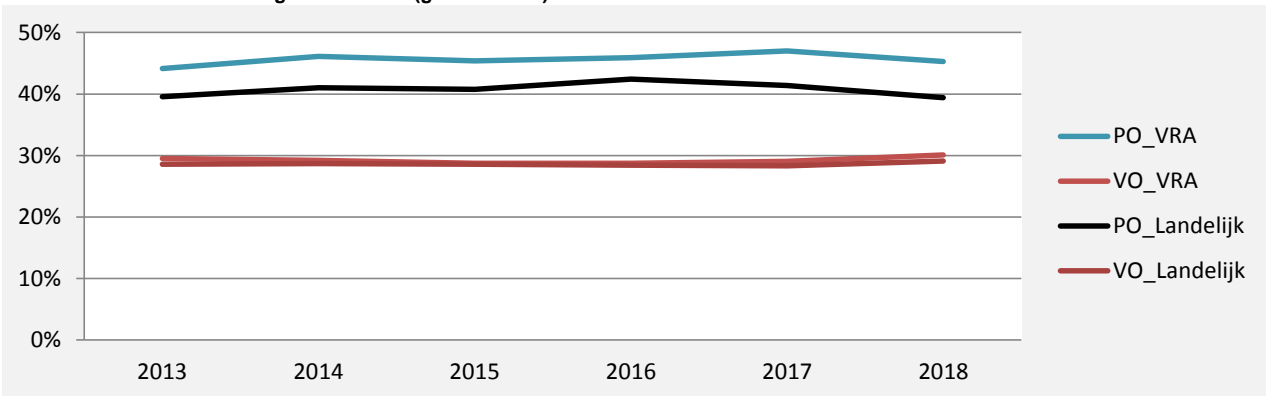
Tabel 8: Kwartaalresultaten

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk
Minimum	4%	-5%	-59,1%	-20,9%
1e kwartiel	27%	18%	23,9%	18,3%
2e kwartiel	40%	27%	34,0%	25,3%
3e kwartiel	59%	37%	50,3%	34,8%
Maximum	141%	121%	167,8%	121,3%

Tabel 9: Ontwikkeling weerstandsvermogen 2013-2018 (gemiddelden)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk	PO_Landelijk (excl. privaat vermogen)	VO_Landelijk (excl. privaat vermogen)
2013	44%	30%	40%	29%	11%	<i>n.n.b.</i>	<i>n.n.b.</i>
2014	46%	29%	41%	29%	12%	34%	26%
2015	45%	29%	41%	29%	12%	33%	27%
2016	46%	29%	42%	28%	14%	35%	26%
2017	47%	29%	41%	28%	13%	34%	27%
2018	45%	30%	39%	29%	10%	33%	27%

Grafiek 5: Weerstandsvermogen 2013-2018 (gemiddelden)

Toelichting

- Met ingang van boekjaar 2016 hanteert de inspectie een signaleringsgrens met een minimumwaarde van 5%.
- In het PO bedraagt het gemiddelde weerstandsvermogen 39% ten opzichte van 29% in het VO. In het PO neemt dit licht af en in het VO stijgt dit juist licht. Dit is in lijn met de ontwikkeling van de rentabiliteit. Het weerstandsvermogen exclusief privaat vermogen neemt beperkt af in het PO terwijl deze in het VO gelijk blijft. Dit lijkt te worden veroorzaakt door de forse stijging van de Rijksbijdragen in het PO (als gevolg van de extra middelen werkdrukverlaging en compensatie met betrekking tot de

Current ratio

Het kengetal current ratio wordt berekend met de volgende formule:
vlootende activa / kortlopende schulden

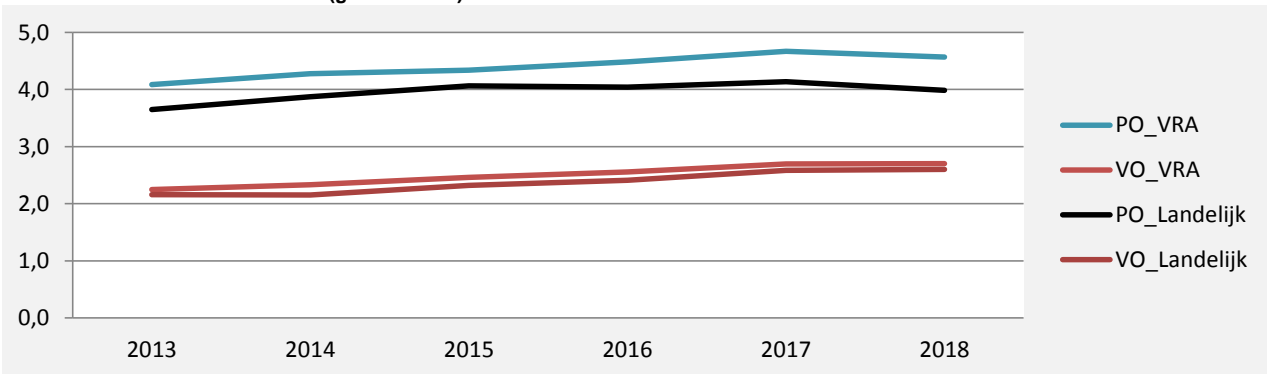
Tabel 10: Kwartaalresultaten

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk
Minimum	0,5	0,7	0,3	0,2
1e kwartiel	2,6	1,8	2,2	1,6
2e kwartiel	3,9	2,4	3,3	2,2
3e kwartiel	6,0	3,3	5,1	3,1
Maximum	19,8	9,4	20,3	13,8

Tabel 11: Ontwikkeling current ratio 2013-2018 (gemiddelden)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
2013	4,1	2,2	3,6	2,2	1,5
2014	4,3	2,3	3,9	2,2	1,7
2015	4,3	2,5	4,1	2,3	1,7
2016	4,5	2,6	4,0	2,4	1,6
2017	4,7	2,7	4,1	2,6	1,6
2018	4,6	2,7	4,0	2,6	1,4

Grafiek 6: Current ratio 2013-2018 (gemiddelden)

Toelichting

- De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde met een minimum van 0,75 met betrekking tot de current ratio.
- Als gevolg van de beperkte mogelijkheden van onderpand op vaste activa binnen de sectoren primair en voortgezet onderwijs zijn wij van mening dat een current ratio lager dan 1,0 voor deze sectoren als ongewenst moet worden beschouwd.
- In het PO is sprake van een structureel aanzienlijk hogere current ratio dan in het VO (4,0 ten opzichte van 2,6 in 2018). Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het 'betaalritmeverschil' met betrekking tot de personele bekostiging in het PO. Instellingen in het PO ontvangen namelijk de eerste vijf maanden van het schooljaar maandelijks minder dan 1/12e deel van de personele bekostiging. Hierdoor ontstaat op balansdatum een hoge vordering op het Ministerie van OCW.

Werkkapitaalratio 1

Het kengetal werkkapitaalratio 1 wordt berekend met de volgende formule:
(vlottende activa - kortlopende schulden) / balanstotaal

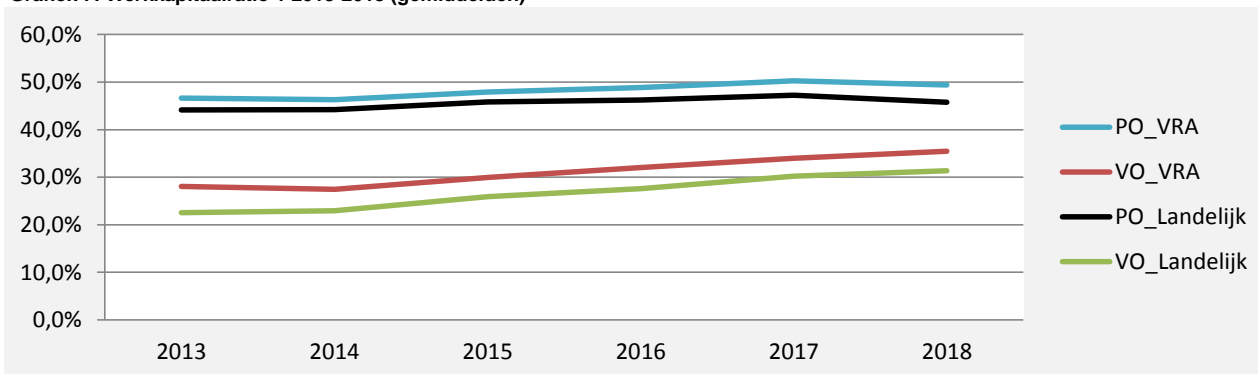
Tabel 12: Kwartaalresultaten

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk
Minimum	-34,4%	-14,1%	-71,2%	-50,8%
1e kwartiel	39,1%	20,0%	33,6%	15,7%
2e kwartiel	51,5%	39,7%	48,2%	31,4%
3e kwartiel	62,6%	50,1%	60,3%	47,7%
Maximum	82,9%	76,0%	89,9%	88,7%

Tabel 13: Ontwikkeling werkkapitaalratio 1 2013-2018 (gemiddelden)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
2013	46,6%	28,1%	44,1%	22,6%	21,6%
2014	46,3%	27,5%	44,2%	22,9%	21,3%
2015	47,9%	29,9%	45,8%	25,9%	19,9%
2016	48,9%	32,0%	46,2%	27,6%	18,6%
2017	50,3%	34,0%	47,2%	30,2%	17,0%
2018	49,4%	35,5%	45,7%	31,4%	14,3%

Grafiek 7: Werkkapitaalratio 1 2013-2018 (gemiddelden)

Toelichting

- Het nadeel van het gebruik van het kengetal current ratio is dat deze erg gunstig kan zijn in een situatie met relatief weinig schulden, terwijl het werkkapitaal (de feitelijke liquiditeitspositie) laag is. Dit is de reden dat wij voor de beoordeling van de liquiditeit een tweede kengetal gebruiken, te weten de werkkapitaalratio. Met dit kengetal wordt het werkkapitaal (vlottende activa - kortlopende schulden) gerelateerd aan het balanstotaal (werkkapitaalratio 1) of aan de totale baten (werkkapitaalratio 2).
- De ontwikkeling van werkkapitaalratio 1 heeft een sterke samenhang met de ontwikkeling van het resultaat. In jaren met een negatief resultaat neemt het werkkapitaalratio 1 af, terwijl in jaren met een positief resultaat de waarde toeneemt. Het rendement is daarmee direct van invloed op de liquiditeitspositie. Dit is niet heel vreemd aangezien het aandeel van vaste activa en langlopende schulden op het balanstotaal klein is.
- De ontwikkeling van de werkkapitaalratio loopt synchroon met de ontwikkeling van de current ratio voor beide sectoren.

Werkkapitaalratio 2

Het kengetal werkkapitaalratio wordt berekend met de volgende formule:
(vlottende activa - kortlopende schulden) / totaal baten

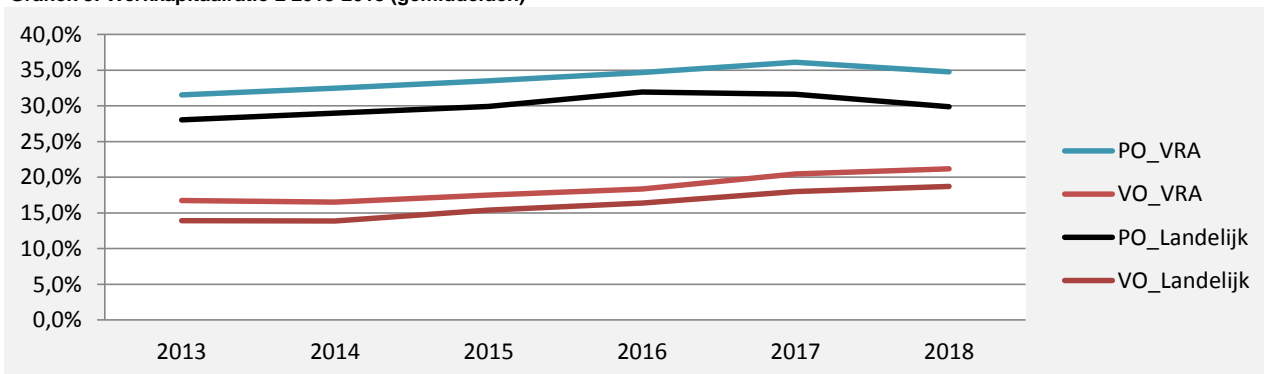
Tabel 14: Kwartaalresultaten

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk
Minimum	-6,8%	-4,6%	-65,4%	-15,1%
1e kwartiel	17,9%	12,5%	14,6%	7,5%
2e kwartiel	30,4%	19,5%	25,6%	16,5%
3e kwartiel	47,2%	28,1%	41,5%	25,2%
Maximum	131,6%	77,1%	159,5%	124,9%

Tabel 15: Ontwikkeling werkkapitaalratio 2 2013-2018 (gemiddelden)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
2013	31,5%	16,8%	28,1%	13,9%	14,1%
2014	32,5%	16,5%	29,0%	13,9%	15,1%
2015	33,5%	17,5%	29,9%	15,4%	14,6%
2016	34,7%	18,4%	31,9%	16,4%	15,6%
2017	36,1%	20,5%	31,6%	18,0%	13,6%
2018	34,8%	21,2%	29,9%	18,7%	11,1%

Grafiek 8: Werkkapitaalratio 2 2013-2018 (gemiddelden)

Toelichting

- Wij zijn van mening dat het werkkapitaal bij instellingen voor primair en voortgezet onderwijs het best gerelateerd kan worden aan de totale baten aangezien de beschikbare kasstromen overwegend ingezet worden voor posten die verantwoord worden in de exploitatierekening, zoals de maandelijkse salarissen en uitgaven voor materiële kosten, en slechts in beperkte(re) mate voor investeringen of onttrekkingen aan voorzieningen.
- De afname van de werkkapitaalratio 2 ten opzichte van 2017 wordt grotendeels veroorzaakt door de toename van de Rijksbijdragen als gevolg van de extra middelen werkdrukverlaging en ten behoeve van de compensatie van de cao verhoging in het primair onderwijs.
- De ontwikkeling van de werkkapitaalratio loopt synchroon met de ontwikkeling van de current ratio voor beide sectoren.

5. Balans

Samengevatte balans

Tabel 16: Procentuele verdeling van de balansposten

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
1.1 Immateriële vaste activa	0%	0%	0,0%	0,0%	0,0%
1.2 Materiële vaste activa	29%	35%	30,2%	46,6%	-16,4%
1.3 Financiële vaste activa	2%	3%	4,5%	5,5%	-1,0%
1.4 Voorraden	0%	0%	0,0%	0,1%	0,0%
1.5 Vorderingen	12%	7%	15,5%	6,7%	8,8%
1.6 Effecten	0%	0%	0,6%	0,4%	0,2%
1.7 Liquide middelen	57%	56%	49,2%	40,7%	8,5%
Totaal activa	100%	100%	100,0%	100,0%	0,0%
2.1 Eigen vermogen	66%	49%	59,6%	46,0%	13,6%
2.2 Voorzieningen	13%	20%	13,9%	15,6%	-1,7%
2.3 Langlopende schulden	1%	5%	2,3%	12,0%	-9,7%
2.4 Kortlopende schulden	20%	27%	24,3%	26,5%	-2,2%
Totaal passiva	100%	100%	100,0%	100,0%	0,0%

Tabel 17: Omvang balansposten per leerling (in euro's)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
1.1 Immateriële vaste activa	0	0	0	1	-1
1.2 Materiële vaste activa	1.246	2.101	1.108	2.640	-1.532
1.3 Financiële vaste activa	108	162	165	313	-148
1.4 Voorraden	0	2	0	3	-3
1.5 Vorderingen	487	287	569	378	191
1.6 Effecten	18	10	22	21	0
1.7 Liquide middelen	2.821	3.090	1.807	2.308	-501
Totaal activa	4.680	5.652	3.670	5.664	-1.995
2.1 Eigen vermogen	3.257	3.013	2.186	2.603	-417
2.2 Voorzieningen	565	959	509	882	-373
2.3 Langlopende schulden	53	409	85	681	-596
2.4 Kortlopende schulden	806	1.271	890	1.498	-608
Totaal passiva	4.680	5.652	3.670	5.664	-1.995

Toelichting

— In het PO wordt minder vaste activa aangehouden dan in het VO. Enerzijds wordt dit vermoedelijk veroorzaakt door het investeringsverbod op huisvesting zoals dat geldt in het PO. Anderzijds kan dit ook te maken hebben met instellingen in het VO die bijvoorbeeld leermiddelen in eigen beheer hebben.

— De reeds aangetoonde ontwikkelingen met betrekking tot kengetallen current ratio, solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit zijn ook terug te zien in bovenstaande tabellen.

6. Resultatenrekening

Samengevatte resultatenrekening

Tabel 18: Procentuele verdeling van de posten uit de Staat van Baten en Lasten (totaal baten = 100%)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
3.1 Rijksbijdragen	94,7%	94,3%	93,3%	93,3%	0,0%
3.2 Overige overheidsbij.	1,2%	1,2%	3,0%	1,7%	1,3%
3.3 College- cursus-, les-		0,1%	0,0%	0,1%	-0,1%
3.4 Baten werk in opdr.	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%
3.5 Overige baten	4,1%	4,3%	3,6%	4,9%	-1,3%
Totaal baten	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	0,0%
4.1 Personeelslasten	80,9%	78,1%	81,8%	78,2%	0,0%
4.2 Afschrijvingen	2,8%	3,3%	2,4%	3,4%	0,0%
4.3 Huisvestingslasten	6,5%	5,9%	7,0%	6,2%	0,8%
4.4 Overige lasten	9,8%	11,4%	8,8%	11,0%	-2,3%
Totaal lasten	100,0%	98,7%	99,9%	98,8%	1,1%
Saldo baten en lasten	0,0%	1,3%	0,1%	1,2%	-0,4%
Financiële baten en l.	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Resultaat	0,0%	1,2%	0,1%	1,2%	-1,1%

Tabel 19: Posten Staat van Baten en Lasten per leerling (in euro's)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
3.1 Rijksbijdragen	6.821	8.852	7.020	9.624	-2.605
3.2 Overige overheidsbij.	96	118	227	175	52
3.3 College- cursus-, les-		7	-	10	-10
3.4 Baten werk in opdr.	0	0	6	6	-0
3.5 Overige baten	304	400	272	503	-232
Totaal baten	7.221	9.377	7.525	10.319	-2.795
4.1 Personeelslasten	5.843	7.314	6.153	8.068	-5.590
4.2 Afschrijvingen	195	314	182	351	-2.985
4.3 Huisvestingslasten	456	550	525	642	-117
4.4 Overige lasten	696	1.073	659	1.137	-477
Totaal lasten	7.190	9.252	7.520	10.198	-2.678
Saldo baten en lasten	31	125	5	121	-3.273
Financiële baten en l.	0	-7	-	-	-
Resultaat	31	119	5	121	-117

— In het PO is relatief meer uitgegeven dan in het VO. Dit vertaalt zich in een lager resultaat en een rentabiliteit van bijna nihil in het PO. De ontvangen Rijksbijdragen en overige bijdragen zijn daarmee nagenoeg geheel uitgegeven in het PO. In het VO blijft dit achter.

Verdeling personeel

Tabel 20: Aantal FTE per leeftijdscategorie van het personeel

		PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
Gemiddelde leeftijd	2017	42,96	40,83	43,6	45,9	-2,3
	2018	41,15	39,22	43,0	45,8	-2,8
<u>Percentuele verdeling:</u>						
Leeftijd t/m 25 jaar		7%	0%	6%	3%	3%
Leeftijd tussen 25 en 35 jaar		26%	22%	26%	20%	5%
Leeftijd tussen 35 en 45 jaar		23%	24%	23%	21%	2%
Leeftijd tussen 45 en 55 jaar		20%	25%	20%	24%	-4%
Leeftijd tussen 55 en 65 jaar		24%	29%	25%	31%	-6%

Toelichting

— De leeftijdsgroepen 25 en 35 jaar en 55 en 65 jaar zijn het meest werkzaam in het primair onderwijs. In het voortgezet onderwijs zijn dit de leeftijdsgroepen 45 en 55 jaar en 55 en 65 jaar. In het voortgezet onderwijs is het personeel gemiddeld ouder dan in het primair onderwijs.

— De (gewogen) gemiddelde leeftijd in het PO is sterker gedaald dan in het VO. In het PO daalt dit jaarlijks licht vanaf 2014 (was toen 44,5). In het VO daalt dit minder sterk (in 2014 was dit 46,1). Ondanks landelijke ontwikkelingen zoals de uitgestelde pensioendatum daalt de gemiddelde leeftijd. Er lijkt dus in het onderwijs ingezet te zijn op het aantrekken van jong personeel.

Tabel 21: verdeling vast en tijdelijk personeel in Fte

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
Totaal personeel in Fte	27.869	17.442	100.258	84.073	
<u>Aantal Fte per categorie:</u>					
Vast personeel	24.285	14.890	87.043	71.812	
Tijdelijk personeel	3.584	2.552	13.215	12.261	
<u>Procentuele verdeling:</u>					
Vast personeel	87%	85%	87%	85%	1%
Tijdelijk personeel	13%	15%	13%	15%	-1%

— Voor een goede interpretatie van de flexibele ruimte is het van belang om ook de omvang van de inzet van personeel niet in loondienst te betrekken.

— In het PO is relatief iets meer personeel in vaste dienstbetrekking werkzaam dan in vergelijking met het VO. Een duidelijke oorzaak is hier niet voor aan te wijzen.

Tabel 22: Aantal leerlingen per Fte per categorie

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
Aantal leerlingen per Fte	14	11	15	12	3
Directie	223	478	214	351	-137
OP	19	15	19	16	3
OOP	114	48	105	46	59

— In het PO zijn meer leerlingen per Fte aanwezig. Dit duidt op kleinere klassen in het VO ten opzichte van het PO.

Tabel 23: Personeelslasten per Fte (in euro's)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
Personeelslast per Fte	74.688	80.386	79.982	82.558	-2.576
Minimum	47.468	60.616	24.967	47.972	-23.006
1e kwartiel	66.446	77.827	67.882	76.354	-8.473
2e kwartiel	70.598	79.998	71.038	79.336	-8.298
3e kwartiel	76.485	82.972	75.022	82.916	-7.893
Maximum	522.457	127.276	269.500	175.809	93.692

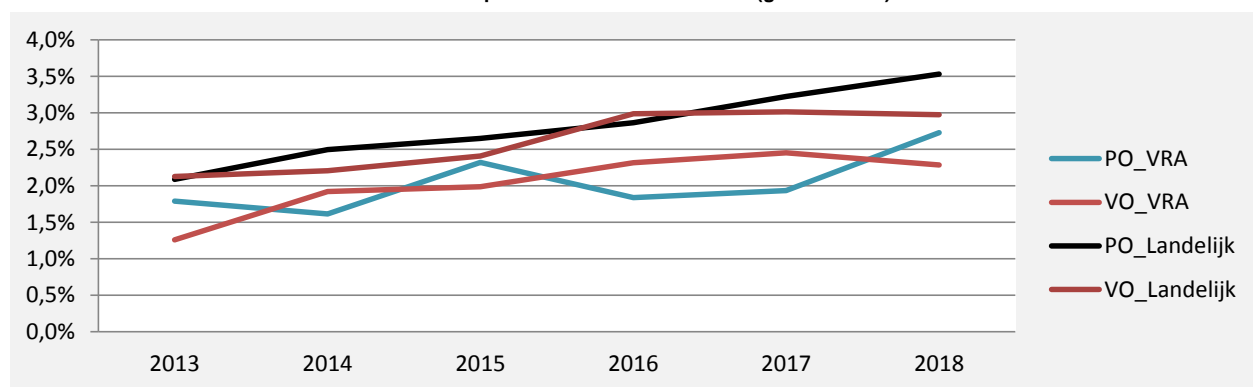
— Wij hebben geconstateerd dat in sommige gevallen de fte met betrekking tot vervangers niet bekend is in de data van DUO, dit geeft in dat geval een vertekend beeld in de uitkomsten. Voor ons is het echter niet mogelijk te achterhalen bij welke instellingen deze problematiek speelt.

— In het VO zijn de personeelslasten per Fte hoger dan in het PO. Dit is te verklaren door de 'duurdere' cao in het voortgezet onderwijs.

Tabel 24: Ontwikkeling personeel niet in loondienst t.o.v. totaal personeelskosten 2013-2018 (gemiddelden)

	PO_VRA	VO_VRA	PO_Landelijk	VO_Landelijk	Vershil PO/VO landelijk
2013	1,8%	1,3%	2,1%	2,1%	0,0%
2014	1,6%	1,9%	2,5%	2,2%	0,3%
2015	2,3%	2,0%	2,6%	2,4%	0,2%
2016	1,8%	2,3%	2,9%	3,0%	-0,1%
2017	1,9%	2,4%	3,2%	3,0%	0,2%
2018	2,7%	2,3%	3,5%	3,0%	0,6%

Grafiek 9: Personeel niet in loondienst t.o.v. totaal personeelskosten 2013-2018 (gemiddelden)

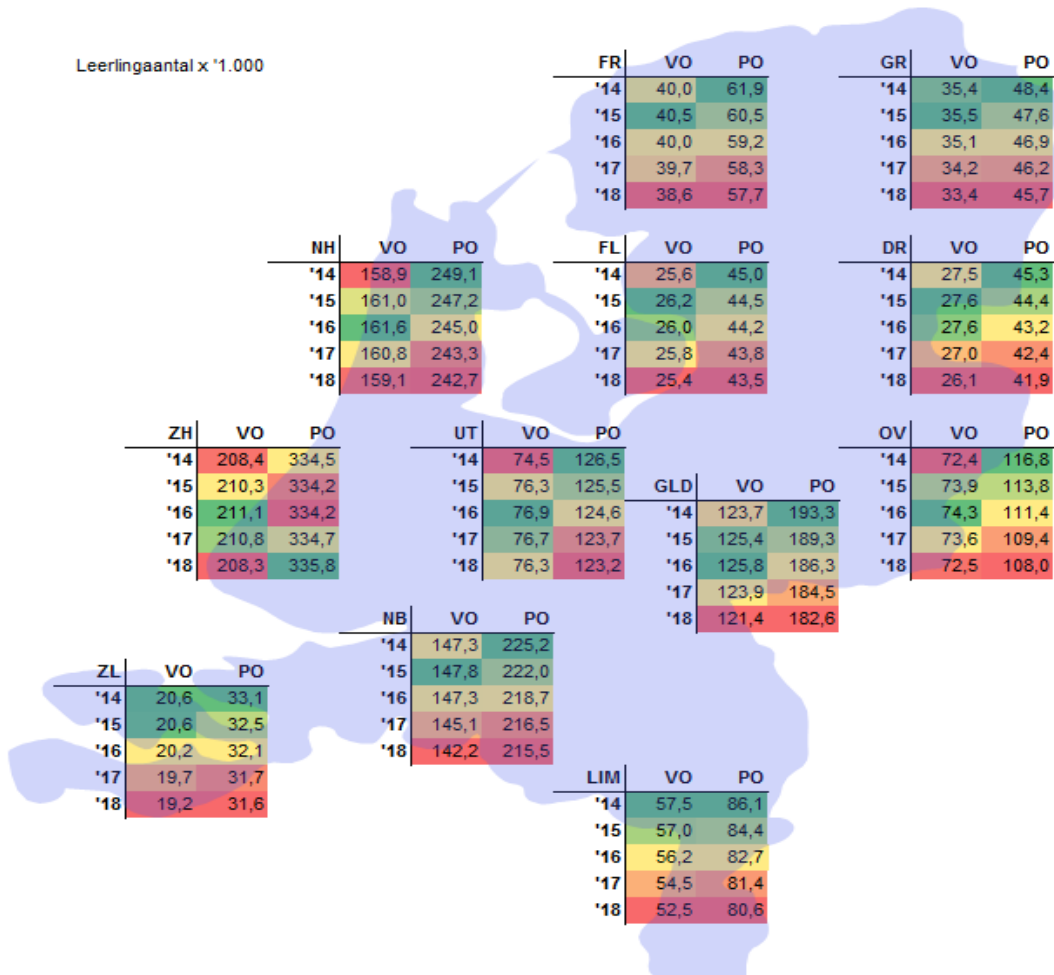

— Uit de tabellen hierboven blijkt dat het percentage van personeel niet in loondienst in het primair onderwijs de laatste twee jaar sterk is toegenomen. Dit is in lijn met de arbeidskrapte in de sector en de toename van uitzendkrachten in de laatste jaren. In het VO blijft dit al enige jaren stabiel.

7. Leerlingenaantallen

Aantal leerlingen per provincie

Al enkele jaren wordt gesproken over 'krimp' van het leerlingenaantal. De krimp is niet overal aanwezig. In Zuid-Holland neemt het leerlingenaantal toe. Toenemend/daalend aantal leerlingen in een regio betekent niet dat het leerlingenaantal van uw instelling kan toe(af)nemen; er is ook sprake van 'marktaandeel'. In onderstaand schema wordt per provincie gepresenteerd hoeveel leerlingen zijn ingeschreven op de scholen voor zowel voor het primair onderwijs (PO) als voor het voortgezet onderwijs (VO).

Colofon

Het benchmarkrapport is opgesteld door Van Ree Onderwijsadviseurs, onderdeel van Van Ree Accountants. Ondanks de zorgvuldige wijze waarop het rapport is opgesteld, kan er natuurlijk altijd iets mis gaan. Van Ree Accountants kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de gevolgen van eventuele onjuistheden in dit rapport. Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met uw contactpersoon.

Kantoor Alphen aan den Rijn

drs. J. (Jaap) Bergman RA

mr. drs. G.J. (Gerlof) de Jong RA

A. (Arjen) van der Plas RA MSc

Leidse Schouw 2 | 2408 AE Alphen aan den Rijn
Postbus 352 | 2400 AJ Alphen aan den Rijn
T (0172) 78 21 30 | alphenaanrijn@vanreeacc.nl

Kantoor Barneveld

M.A. (Marien) Rozendaal RA

J.A. (Albert-Jan) van Ginkel MSc RA

Koolhovenstraat 11 | 3772 MT Barneveld
Postbus 272 | 3770 AG Barneveld
T (0342) 40 85 08 | barneveld@vanreeacc.nl

Kantoor Geldermalsen

drs. K.H. (Klaas) Hille RA

J. (Johan) Berkouwer MSc RA

drs. L.M.W. (Leon) van der Vliet RA

De Panoven 29A | 4191 GW Geldermalsen
Postbus 241 | 4190 CE Geldermalsen
T (0345) 58 90 00 | geldermalsen@vanreeacc.nl

Kantoor Zwolle

R. (Rutger) van der Weerd MSc RA

Schrevenweg 3-9 | 8024 HB Zwolle
Postbus 1509 | 8001 BM Zwolle
T (038) 303 21 40 | zwolle@vanreeacc.nl

Overige informatie

Zie ook onze website: www.onderwijsaccountant.nl